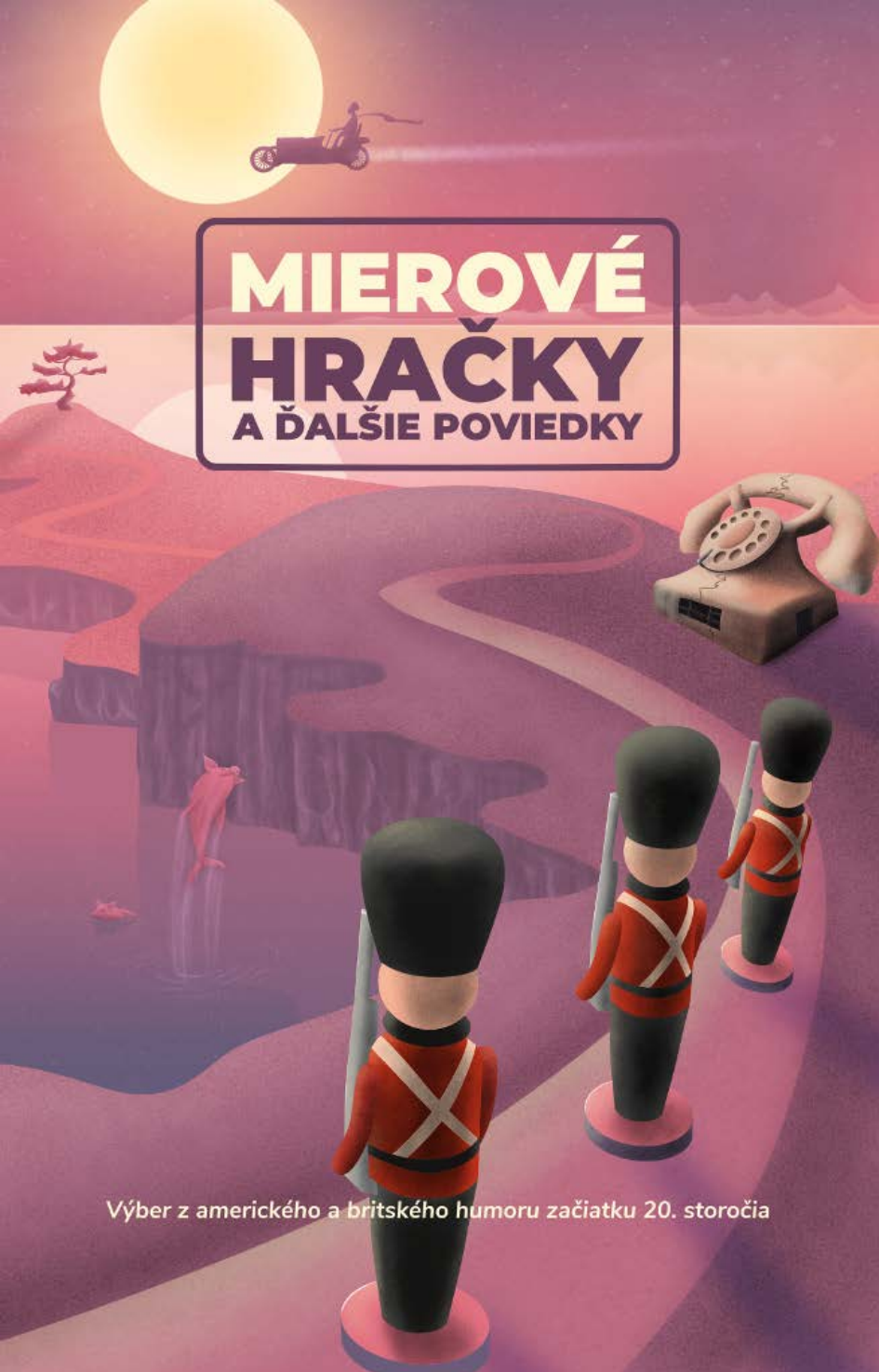

MIEROVÉ HRAČKY A ĎALŠIE POVIEDKY

Výber z amerického a britského humoru začiatku 20. storočia

ARAXON

MIEROVÉ HRAČKY A ĎALŠIE POVIEDKY

Ellis Parker Butler * Jerome K. Jerome
Stephen Leacock * Charles Battell Loomis
O. Henry * Saki * Mark Twain

Ellis Parker Butler, Jerome K. Jerome,
Stephen Leacock, Charles Battell Loomis,
O. Henry, Saki, Mark Twain
Mierové hračky a ďalšie poviedky

Vydavateľstvo Araxon, Košice
www.araxon.sk

Z anglických originálov zozbieral a preložil Igor
Čonka.

Táto kniha ani žiadna jej časť nesmie byť re-
produkováaná a šírená v papierovej, elektronickej
alebo inej podobe bez predchádzajúceho písomného
súhlasu vydavateľa.

Translation © 2019 Igor Čonka
Cover & Illustrations © 2019 Pavol Petráš
Všetky práva vyhradené.

ISBN 978-80-973124-8-0 (PDF)

Obsah

Namiesto úvodu	7
Ellis Parker Butler	
Prasce sú prasce	11
Charles Battell Loomis	
Araminta a automobil	29
Mark Twain	
Telefonický rozhovor	39
Rady malým dievčatám	44
Jerome K. Jerome	
Rybársky príbeh	50
Postarší patriarcha vešia obraz	60
Obet' sto siedmich smrteľných chorôb	64
Saki	
Mark	71
Mierové hračky	78
O. Henry	
Výkupné za Červeného náčelníka	89
Začarované bochníky	104
Policajt a chorál	110

Stephen Leacock

Ako si požičať zápalku	122
Neskrátiteľná detektívka	125
Vianoce Hoodoo McFiggina	127
Nová potrava	131
Guvernantka Gertrúda, alebo sedemnásťročná sirota	133
Vianočný list	146
Zbláznený záhadou, alebo defektný detektív	148

Namiesto úvodu

Starý aforizmus hovorí traduttore – traditore, čo obviňuje prekladateľa a ešte viac človeka, ktorý vyberá z diela, zo zrady. Zrádzame autora, lebo vyberáme z jeho diela. Zrádzame aj čitateľa, ktorý prichádza o iné časti. A zrádzame aj samých seba, lebo si myslíme, že náš výber bude najlepší. Napriek tomu dúfame, že nám to aspoň čitatelia odpustia, aby spoznali výber humoru konca 19. a začiatku 20. storočia. Veku, ktorý sa zo strán učebníc dejepisu tvári veľmi vážne, ale jeho autori dokážu vyčariť úsmev dodnes a sú nám bližší, ako by sme si niekedy chceli priznať.

Ellis Parker Butler

Ellis Parker Butler

Majster administratívnej logiky

Viac ako 2000 poviedok, ktoré vydal s autormi ako Mark Twain, F. Scott Fitzgerald alebo Edgar Rice Burroughs, by stačilo, aby sa autor dostal medzi klasikov. V prípade Ellisa Parkera Butlera to však nestačilo – z jeho obrovskej tvorby si iba niekoľko nadšencov spomenie na Phila Gubba, absolventa korešpondenčného kurzu pre detektívov, ktorý svojou nešikovnosťou, extravagantným maskovaním a dokonalou schopnosťou ignorovať pri riešení prípadov fakty nápadne pripomína inšpektora Closeaua.

Butler nebol iba spisovateľom, ale aj významným bankárom, čiže dokonale poznal administratívu byrokracie a „efektivity“ veľkých korporácií. Z tohto prostredia pochádza niekoľko jeho literárnych prác. Najznámejšou je poviedka *Prasce sú prasce*, v ktorej sa do korporátneho sveta nechtiac zapletie párík veľmi plodných morčiat a svojím geometrickým množením spôsobia okoliu nemalé problémy. Poviedka bola taká populárna, že ju niekoľkokrát sfilmovali a viacerí kritici uvádzajú, že bola inšpiráciou pre populárnu epizódu Star Treku, *Problémy s Tribblami*.

Prasce sú prasce

MIKE FLANNERY, zástupca špedičnej firmy Interurban Express Company vo Westcote, sa opieral o pult vo svojej kancelárii a rozháňal sa rukami. Na druhej strane pultu stál pán Morehouse. Bol celý červený od hnevu a triasol sa od zúrivosti.

Hádka trvala už veľmi dlho a pán Morehouse strácal slová. Príčinou celého konfliktu bola škatuľa od mydla, ktorá stála medzi týmito dvomi mužmi. Išlo o obyčajnú škatuľu, ktorá mala priklinovaný vrchnák a bolo v nej niekoľko otvorov, takže vyzerala skôr ako klieť. V škatuli boli dve morčatá, ktoré žrali kapustové listy.

„Robte si, čo chcete!“ kričal Flannery tvrdým prízvukom, „saplaťte a perte si ich, alebo neplaťte a nechajte ich tu. Pravidlá sú pravidlá, pán Morehouse a Mika Flannerycho nik neobfíni z toho, že ich porušuje.“

„Vy neskutočný hlupák, vy obmedzenec, vy idiot!“ oponoval pán Morehouse a triasol pod Flanneryho

nosom nekvalitne vytlačenou knihou. „To nedokážete prečítať ani svoj vlastný cenník? Pozrite. Malé domáce zvieratá: z Franklinu do Westcote, riadne zabalené, dvadsaťpäť centov za kus.“

Znechutene hodil knihu na pult.

„Čo ešte chcete? Nie sú to malé domáce zvieratá? Nie sú poriadne zabalené? Tak kde je problém?“

Spravil čelom vzad a chodil po miestnosti tam a späť, pričom rozhnevane mrmlal.

Tu sa otočil k Flannerymu a nútil sa k neprírodnému pokoji, v ktorom by každý cítil silný sarkazmus.

„Malé domáce zvieratá,“ povedal. „M-a-l-é d-o-m-á-c-e z-v-i-e-r-a-t-á. Sú dve. Jeden. Dva. Dvakrát dvadsaťpäť je päťdesiat. Rozumiete? Tu je päťdesiat centov.“

Flannery vzal knihu. Prebehol stránky a zastal na stránke šesťdesiatštyri.

„Nevezmem od vás vašich päťdesiat centov,“ pohrdavo zašepkal. „Tu to máme. Pravidlo: „V prípade akýchkoľvek pochybností, ktoré sa týkajú ceny zásielky, musí byť zákazníkovi naučtovaná vyššia suma. Zákazník môže žiadať o vrátenie preplatku písomne.“ Toto sa stalo vo vašom prípade. Mám vážne pochybnosti. Sú to zvieratá, áno. Domáce zvieratá, určite. Či sú malé, možno. Ale máte napísané v sprievodke: dvakrát morské prasa. P-R-A-S-A. A jedno prasa stojí tridsať centov. Kus za tridsať, to znamená, v tomto prípade, šesťdesiat: to je predsa základná matematika.“

Pán Morehouse divoko potriasol hlavou.

„To je nonsens!“ vykrikol. „To je šialenstvo, hlúposť. Vy jeden hlúpy, neschopný a zadubený byrokrat. Pravidlo sa vzťahuje na prasce, normálne domáce prasce, nie na morské prasiatka.“

Flannery bol tvrdohlavý.

„Prasce ako prasce,“ pevne povedal. „Či ich voláte morské prasiatka, cudzokrajné alebo naše, pre našu spoločnosť sú to stále prasce, rovnako budú aj pre mňa. To, odkiaľ pochádzajú, ma vôbec nezaujíma. Na sprievodke je *prasa*, tak je to prasa. Je mi jedno, či budú z Holandska, alebo pochádzajú z podzemia. Je mi to jedno. Prasa. To je dôležité a papier nepustí, pán Morehouse.“

Potom ešte dodal: „Bavíme sa tu o poplatkoch za dopravu a nie o tom, či majú vaše prasce čínsky aleboorský pôvod.“

Morehouse sa snažil udržať, hrýzol si do pery a potom zrazu vyrazil vpred a rozhadzoval rukami.

„Ako chcete!“ zručol. „Toto len tak nenechám! Dozvedia sa to vaši nadriadení! Napíšem hoc aj vášmu generálnemu riaditeľovi! Chcel som vám dať päťdesiat centov. Odmietate ich! Tak si nechajte tie vaše prasce, až do chvíle, kým nebude stačiť päťdesiat centov za ich prepravu. Ale varujem vás! Ak sa morčatám skriví čo i len vlas na hlave, poženiem vás pred súd!“

Otočil sa a prudkým krokom vyletel z kancelárie, pričom hlučne zabuchol dvere. Flannery opatrne zdvihol škatuľu a položil ju do rohu kancelárie. Nero-

bil si žiadne starosti. Cítil pokoj, ktorý cítia všetci dobrí úradníci, verne a zodpovedne plniaci si svoju povinnosť.

Pán Morehouse sa domov vrátil zúrivý. Jeho syn, ktorý čakal morčatá, hneď pochopil, že by bolo hlúpe pýtať sa, kde sú. Bol to obyčajný chlapec, a preto mal pocit viny vždy, keď bol jeho otec nahneváný. Nuž sa radšej potichu vytratil z domu. Pocit viny vie spoľahlivo upokojiť vedomie, že je tu niekto, kto sa pomstí za vás, a vy mu nechcete stáť v ceste. Pán Morehouse rozhnevane vletel do dverí.

„Kde je atrament?“ skríkol na manželku v momente, keď prechádzal cez prah.

Pani Morehouseová, poháňaná pocitom viny, vyskočila. Nikdy nepísala atramentom. Nevidela ho, nepresunula ho a nikdy neuvažovala nad atramentom, ale tón hlasu jej manžela ju naplnil presvedčením, že je za tým niečo, čo vyviedol ich syn.

„Nájdem Sammyho,“ pokorne povedala.

Atrament sa našiel a pán Morehouse rýchlo napísal list, po prečítaní ktorého sa víťazoslávne usmial.

„Ten šibnutý Ír si to teraz vypije!“ vyhlásil. „Som presvedčený, že si čoskoro môže hľadať novú robotu!“

O týždeň dostal pán Morehouse dlhú obálku, v ľavom hornom rohu videl oficiálne logo spoločnosti Interurban Express. Náhlivo ju roztrhol a vytiahol z nej papier. Na vrchu stálo číslo A6754. Bola tu iba krátka správa:

„Predmet: Cena prepravy morských prasiatok: morčiat. Vážený pane. Dostali sme Váš list o cenách prepra-

vy morských prasiat medzi Franklinom a Westcote, ktorý ste adresovali generálnemu riaditeľovi spoločnosti. Akékoľvek žiadosti o preplatok smerujte, prosím, Oddeleniu reklamácií.“

Pán Morehouse napísal na Oddelenie reklamácií. Napísal šesť strán plných sarkazmu, ironických komentárov, urážok a sťažností. Všetko toto poslal na Oddelenie reklamácií.

O niekoľko týždňov dostal od Oddelenia reklamácií odpoveď. Priložený našiel aj svoj list.

„Vážený pane,“ písalo sa v odpovedi. *„Váš list, ktorý sme dostali 16. tohto mesiaca a bol adresovaný na spracovanie nášmu oddeleniu s predmetom Preprava morských prasiatok: morčiat, bol zaradený do spracovania. Konzultovali sme túto záležitosť s naším zamestnancom vo Westcote a prikladáme aj jeho odpoveď. Informoval nás, že ste odmietli zaplatiť plnú sumu za dopravu. Z tohto dôvodu nie je možné považovať Vašu reklamáciu za opodstatnenú. V prípade, že ide o výšku platby, Vaša požiadavka musí byť adresovaná na Oddelenie platieb a taríf.“*

Pán Morehouse napísal na Oddelenie platieb a taríf. Jasne vysvetlil svoj problém a podporil svoje argumenty citátmi dvoch strán z encyklopédie, aby dokázal, že morské prasiatka, alebo morčatá, nie sú bežné prasatá.

So starostlivosťou, ktorá je typická pre veľké organizácie a korporácie, riadené systematickými procesmi, bol list očíslovaný, overený a prešiel všetkými potrebnými kanálmi. Boli k nemu priložené kó-

pie dodacích listov, príjmových dokladov, Flanneryho paragón o prevzatí balíčka a ešte niekoľko ďalších dokumentov. Toto všetko sa dostalo až do kancelárie vedúceho Oddelenia platieb a taríf.

Vedúci Oddelenia platieb a taríf si vyložil nohy na stôl a zívól. Bezstarostne prebehol pohľadom všetky papiere.

„Slečna Kane,“ povedal svojej asistentke, „vezmite, prosím, tento list a kontaktujte Westcote s otázkou, prečo bola zamietnutá tarifa za malé domáce zvieratá.“

Slečna Kane si do svojho poznámkového bloku urobila niekoľko poznámok a čakala na ďalšie inštrukcie. Vedúci oddelenia znovu prezrel papiere.

„Čože? Morčatá!?“ zvolal. „Pravdepodobne je už po nich, asi zdochli od hladu. Prosím, pridajte do listu poznámku: Okamžite žiadame o informácie o fyzickom stave subjektov.“

Potom nedbalo hodil papiere na stôl svojej asistentky a odišiel na obed.

Keď Mike Flannery dostal list, poškrabal sa na hlave.

„Stav subjektov,“ opakoval zamyslene. „Čo tým vlastne tí úradníci chcú povedať? Čo odo mňa chcú? Fyzický stav... čo to je? Našťastie sú tieto malé prasce v dobrom stave, ale nie som ani veterinár, ani chirurg a určite nie som odborník na tieto potvory. Možno tí hore chcú, aby som zavolať zverolekára, aby im zmeral pulz. Jedno však viem... zožerú všetko a majú teda riadny apetít. Zožrali by aj celú túto kanceláriu, ak by

bola z kapusty. Ešte šťastie, že u nás v Írsku ich nemáme, lebo by sme nemali čoskoro čo vložiť do úst.“

Aby sa uistil, že jeho správa bude aktuálna, Flannery išiel do zadnej časti kancelárie a nazrel do kľetky. Zvieratá už preniesol do väčšej škatule, lebo tá pôvodná im bola malá.

„Jeden, - dva, - tri, - štyri, - päť, - šesť, - sedem, - osem!“ počítal. „Sedem škvrnitých a jedno celé čierne. Všetky sú zdravé a tvária sa ako maličké hrošíky.“

Vrátil sa k svojmu stolu a napísal:

„Pán Morgan, vedúci Oddelenia taríf a poplatkov. Stále tvrdím, že sú to prasce, aj keď sú morské. Ak by boli hoc aj z Číny, na sprievodke bolo napísané: prasa. Keď je na sprievodke napísané prasa, tak na to platí tarifa pre prasce. Vy to musíte vedieť ešte lepšie ako ja. Čo sa zdravia týka, darí sa im dobre a dúfam, že sa aj Vám darí tak dobre ako im. P.S.: Doteraz som zaplatil dva doláre za kapustu, ktorou ich chovám a ktorú milujú. Mám poslať účet Vašej kancelárii?“

Morgan, vedúci Oddelenia taríf a poplatkov, sa po prečítaní listu rozosmial. Potom si ho prečítal znovu a zvážnel.

„Ten chlapík má pravdu,“ uznal. „Prasce sú pre neho prasce. Tak to stojí čierne na bielom. Musím nájsť niekoho, kto sa v týchto veciach vyzná. Zatiaľ, slečna Kane, prosím, vezmite tento list a napíšte do Westcote takúto odpoveď: Ohľadne zásielky morských prasiat, zložka č. A6754, pravidlo 83 zo všeobecných pravidiel pre zamestnancov jasne hovorí, že